

Uključivanje roditelja u danski predškolski odgojno-obrazovni sustav: financijski aspekti i logika investiranja

Niels Kryger

Posljednjih nekoliko godina Danska se angažirala ne samo predlaganjem politika predškolskog odgoja i obrazovanja (djece do 6 g.), već se, više nego ikad, uključuje u definiranje specifičnih ciljeva odgoja i obrazovanja te iskazuje golema očekivanja od sudjelovanja roditelja u postizanju ovih ciljeva.

Nove zakonske odredbe impliciraju da djelatnici u odgoju i obrazovanju (*pædagogerne*) nisu samo obvezni slijediti određene pedagoške pristupe u svom radu s djecom, nego ih se donekle smatra savjetnicima i pedagogima za roditelje. Sukladno ovim politikama, roditelje tre-

ba podržati i ohrabriti - a u nekim slučajevima i prisiliti - da preuzmu aktivniju ulogu, kako bi ostvarili nova pedagoška očekivanja od djece predškolske dobi.

'Roditelji trebaju svakodnevno djeci čitati naglas barem 20 minuta', izjavila je Christine Antorini, ministrica obrazova-

nja, na tiskovnoj konferenciji u svibnju 2012. Roditeljska obveza čitanja djeci naglas bila je konkretan primjer kako 'omogućiti djeci kvalitetnije učenje u svakodnevnom životu'. U ovom kontekstu obveza je pedagoga da osiguraju roditeljsko izvršavanje ovog 'zadatka'. Na tiskovnoj konferenciji objavljeno je izvješće radne grupe Ministarstva obrazovanja, koje je kreiralo 'smjernice za budući razvoj predškolskih odgojno-obrazovnih ustanova'.

Izvješće ministricе obrazovanja potvrđuje konkretnu primjenu dvaju specifičnih ciljeva, sve važnijih početkom novog milenija, vezanih za odgoj i obrazovanje djece i mladih u Danskoj: a) odgoj i obrazovanje je oblik investicije u buduću radnu snagu zemlje; b) odgoj i obrazovanje jamči da će djeca usvojiti danska pravila življenja i kulturu. Ove pedagoške smjernice pokazuju da je sad sve na predškolskom sustavu, a mnogi se pitaju znače li nove smjernice i ukidanje - ili barem prilagodbu - dosadašnjeg sustava predškolskog odgoja i obrazovanja. Prije nego odgovorim na ovo pitanje, želio bih progovoriti o 'tradicionalnom' danskom odgojno-obrazovnom sustavu.

Danske su se predškolske odgojno-obrazovne ustanove naglo proširile u sedamdesetima, po modelu koji je jasno razli-

kovao predškolsku od školske pedagogije. Godinama je bilo široko rašireno vjerovanje kako predškolske odgojno-obrazovne ustanove ne bi trebale imati 'postavljene ciljeve u učenju'. To se vjerovanje smatralo 'tradicionalnim danskim predškolskim sustavom', i bilo je precizno definirano kao reformski pedagoški pristup (slobodnoj) igri, različitoj od uobičajene 'ciljane' pedagogije u školama. Cijeli niz godina ovakav je pristup podupirao suradnju vrtića i obitelji. Roditelji su očekivali da predškolske ustanove osiguraju dobrobit djeteta te odgoj kojim bi se djecu poticalo da odrastu kao budući 'dobri sugrađani'. Kurikulum koji se primjenjivao u jaslicama i vrtićima koristio je termine poput *njega*, *razvoj* i (*slobodna igra*). Ovaj koncept također se odražava i u jeziku, koji jasno razlikuje predškolsko osoblje, *pædagoger* (odgajatelj), od školskih *lærere* (učitelja i nastavnika).

Osigurati mjesto za svako dijete u odgojno-obrazovnim ustanovama oduvijek je bio cilj i povlastica 'danskih modela blagostanja'. No, u proteklom je desetljeću očekivanjima da država osigura odgojno-obrazovne ustanove i predškolski smještaj dostupan svojoj djeci, dodano i jedno novo očekivanje. Ono ide u drugom smjeru: da roditelji svoju djecu od najranijeg doba predaju na odgoj i obrazovanje u javnu ustanovu, a prije svega - na javnu poduku. Statistike pokazuju da se to događa u mnogo većoj mjeri nego u drugim europskim zemljama: 96-97% sve djece u dobi od 3 do 6 godina odgaja se izvan roditeljskog doma (obično u vrtićima), kao i 80% djece u dobi od 1 do 2 godine, te 18% beba do godine dana starosti (BUPL statistike, 2011.).

Nova očekivanja od roditeljske uključenosti nisu usmjerena samo na obitelji čija djeca već pohađaju vrtiće, nego i na (mali broj) roditelja koji djecu uopće ne šalju u vrtiće. Stoga se u javnim i političkim raspravama povremeno izražava briga oko prezastupljenosti imigrantskih obitelji (u kojima roditelji ne govore danski u krugu obitelji) koje nemaju koristi od odgojno-obrazovnih servisa. Stoga programi prihvata namijenjeni imigrantima uključuju djecu i njihove roditelje pružajući im mogućnost 'da nauče osnove danske kulture i običaje'. Općenito se država pojačano trudi pružiti podršku djeci iz tzv. 'ranjivih obitelji'.

Noviji prijedlozi već spomenute radne skupine navode kako je potrebno više uključiti ugroženije socijalne skupine. Iako se pojam 'danske kulture' ne koristi izravno, jasno je da je cilj integracija imigranata u danske institucionalne okvire i kulturu. Kad ministrica obrazovanja izjavljuje da bi roditelji trebali djeci čitati naglas barem 20 minuta na dan, po-

drazumijeva se da je to na danskom jeziku! No, ako to nisu u stanju zbog nepoznavanja jezika, onda su prisiljeni sami učiti jezik, ali i slati djecu u vrtiće i škole. Najveće iznenađenje u ovoj izjavi Ministarstva jest činjenica da je predškolski odgoj sad prvenstveno povezan s financijskim aspektima i logikom investiranja.

Danas su široko rasprostranjeni trendovi (ne samo kroz OECD i EU, već i na međunarodnoj razini) u kojima možemo prepoznati utjecaj investicijske logike na odgoj i obrazovanje, čak i u Danskoj, budući da je pretpostavka da će investiranje u ovaj sektor dovesti do povećanja BDP-a, jer će buduća radna snaga biti produktivnija. Ovo je prvi put da danska službena politika oko predškolskih ustanova nedvosmisleno pristaje na ovu investicijsku logiku. Čudno je da na tome inzistira baš socijaldemokratska ministrica koja slijedi ideje i politiku prijašnje desničarske vlade. Investicije u 'ciljanu edukaciju' proizvode bolje učinke kad se provode u ranom djetinjstvu, jer se vjeruje da su djeca prijemčivija i sklonija učenju u što ranijem djetinjstvu, već u dobi od 1. do 2. godine. 'Jedan euro-cent investiran u kvalitetno obrazovanje proizvodi veće učinke u ranoj nego u kasnijoj dobi', izjava je radne grupe Ministarstva. Prema objavljenoj publikaciji, nije dovoljan angažman samih obrazovnih ustanova: i roditelji se, također, moraju uključiti.

Sukladno tome, jedan od ključnih indikatora zahtijeva *specifičnu suradnju s roditeljima u pomoći učenju djece, te njihovu inkluziju u odgojno-obrazovne službe*. Prerano je nagađati kakav će učinak imati sličan politički prijedlog. No, očito je da će doći do novih elemenata na političkoj fronti. Novouvedene odredbe treba gledati u svjetlu činjenice da je vrtić, za većinu danske djece, važan dio socijalizacije i ranog učenja. Na taj način obitelji moraju svoju djecu 'dijeliti' s odgojno-obrazovnim ustanovama od rane dječje dobi, a namjera je da one djetetu postanu 'drugi dom'. U idealnim uvjeti-

ma ovo bi moglo postaviti temelje za ravnopravnu interakciju roditelja i predškolskog obrazovnog osoblja (odgajatelja). Istraživanja pokazuju da se komunikacija između institucija i obitelji u mnogim slučajevima temelji na zajedničkoj viziji - dijete treba poučavati da živi u civilnom društvu. Istovremeno, ovaj odnos u sebi krije i potencijalne sukobe.

Mnogi se pitaju kojim će smjerom i novim trendovima krenuti odgojno-obrazovne službe, s obzirom na to da se odgajatelji postavljaju kao suci roditeljima i njihovom odgoju. Koji su dugoročni ciljevi pedagoških pristupa i partnerstva između odgajatelja i obitelji? Hoće li političari uspjeti uvjeriti pedagoge da preuzmu ovakvu odgojno-obrazovnu ulogu prema roditeljima (koja je do sada bila znatno manje strukturirana)? Što će se dogoditi ako odgajatelji stvarno i preuzmu ovakvu ulogu kakva im je namijenjena?

Javljuju se i druga pitanja: u kojem će rasponu predškolski odgoj i obrazovanje - te obrazovanje općenito - biti predmetom rigorozne logike ekonomske investicije? U kojem će opsegu odgajatelji morati educirati roditelje? Budu li to morali, prema kojim će propisima o učenju i obrazovanju to činiti?

Niels Kryger je docent i profesor pedagoške antropologije na Pedagoškom fakultetu Sveučilišta Aarhus (Danska).
kryger@dpu.dk
www.dpu.dk/about/kryger